

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДЕТЕЙ З СИНДРОМОМ ДАУНА

УДК37.018.1-056.7

Рибалкіна Ольга Сергіївна,
студентка спеціальності 053 «Психологія»
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Анотація. У статті висвітлено психологічні особливості батьків, які виховують дітей з синдромом Дауна, проаналізовано результати наукових досліджень за темою та визначено коло психолого-педагогічних проблем сімей даної категорії.

Ключові слова: батьки дітей з синдромом Дауна, стрес, психологічні особливості.

Актуальність. Орієнтація на гуманізацію суспільства вимагає вирішення актуальної проблеми підтримки та супроводу сімей, які виховують дітей з порушеннями психофізичного розвитку, в тому числі з синдромом Дауна.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Проблеми сімей, які виховують дитину з порушеннями у психофізичному розвитку, в тому числі і дітей з синдромом Дауна, вивчали О. Дерень, Н. Михайлова, О. Нагорна, А. Прусська, Ю. Рибак, О. Чеботарьова, В. Вишневецький, Н. Горецька, М. Карпа, Т. Комар, І. Лунгул, Р. Майрамян, І. Мамайчук, Н. Майструк, Л. Саєнко, М. Стоун та інші. Автори підкреслюють наявність у батьків таких дітей різних психологічних та психосоматичних проблем.

Мета наукової публікації теоретичний аналіз наукових джерел з проблеми вивчення психологічних особливостей сімей, в яких виховуються діти з синдромом Дауна. Для реалізації мети було поставлено та вирішено такі завдання: здійснити теоретичний аналіз проблем, з якими стикаються сім'ї, що виховують дітей з синдромом Дауна; узагальнити

основні групи цих проблем та виявити їх характерні риси; обґрунтувати важливість соціально-психологічної підтримки як інструменту вирішення проблем таких сімей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Синдром Дауна, одна з тих патологій, яку можна діагностувати на ранніх етапах вагітності.

Народження малюка з синдромом Дауна спричиняється наявністю зайвої хромосоми у дитини. Це – випадковий процес. Діти із синдромом Дауна народжуються з однаковою частотою в усіх країнах світу, незалежно від рівня добробуту, соціального статусу, матеріального забезпечення чи стану екології. Науковці звертають увагу на особливо важливу роль сім'ї як середовища для життя, розвитку і виховання дитини, особливо для дітей з порушеннями розвитку. Однак, зводити вивчення сім'ї лише до її реабілітаційно-виховного потенціалу для дитини з порушенням розвитку не є доцільним. Факт появи в сім'ї малюка з порушеннями психофізичного розвитку є причиною сильного стресу у батьків. Народження дитини з синдромом Дауна помітно позначається майже на всіх сферах життєдіяльності сім'ї, викликаючи потребу у підтримці не лише дитини, а й всієї родини чи окремих її членів. Для ефективної допомоги таким сім'ям важливо розуміти весь спектр їх проблем [1; 2; 3; 5].

Так, М. Стоун, вивчаючи проблеми сімей, які виховують дитину з порушеннями у психофізичному розвитку, визначив три види стресів, що зазнають такі сім'ї: фінансовий, емоціональний, фізичний.

Сім'ї, що виховують дітей із синдромом Дауна **стикаються зі складними** психологічними проблемами: прийняття/неприйняття дитини, неадекватне батьківське ставлення до неї, порушення структури сім'ї та ускладнення взаємовідносин між її членами, емоційні проблеми, відсутність порозуміння та підтримки.

М. Гуральнік вказав на несприятливий вплив факторів, що викликають стрес. Він виділив три групи таких стресорів:

1. Стурбованість здоров'ям та розвитком дитини.
2. Міжособистісні та сімейні проблеми, соціальна ізоляція сім'ї.
3. Порушення звичного ритму життя сім'ї через появу додаткових ресурсних потреб (у часі, інформації, у матеріальному забезпеченні).

Під впливом цих психотравмуючих факторів зазвичай відбувається невротичний розвиток особистості батьків та суттєво порушується їхня соціальна адаптація [1, с. 289].

Так, Н. Лавріненко виділяє **особистісні властивості** батьків у таких сім'ях: їх емоційна сфера характеризується проявленням страху, сорому, зневіри, злості та почуттям відкинутості; на рівні поведінки відзначається безпорадність, поява утриманських настроїв у відношенні до держави та соціуму, відкидання дитини; для мислення батьків часто є характерним зниження критичності, пошук «винного» у тому, що сталося, слабкість раціонального мислення. Це призводить до виникнення характерних особливостей сімейних стосунків, негативних рис характеру та особистісних порушень у батьків, розвиток соматичних захворювань, астеничних та вегетативних розладів, симптомів депресії тощо [3, 64].

Вирішення цих проблем потребує ефективної кваліфікованої допомоги даній категорії сімей, оскільки саме благополуччя **родини дозволить забезпечити** соціалізацію та стати основним вихователем дітей із синдромом Дауна.

Висновок. Народження дитини з синдромом Дауна є причиною сильного стресу у його батьків, який негативно впливає майже на всіх сферах життєдіяльності сім'ї, викликаючи потребу у соціально-психологічній підтримці та супроводі не лише дитини, а й всієї родини, або окремих її членів.

Подальшою перспективою дослідження є розроблення моделі психологічного супроводу сімей, в яких виховуються діти з синдромом Дауна.

Список використаної літератури

1. Горецька О. Психологічні особливості ставлення батьків до дітей з особливими потребами. // Освіта регіону. 2013. №2. <https://social-science.uu.edu.ua/article/1081>
2. Саєнко Л. І. Проблеми сімей, які виховують дитину-інваліда // Людина і суспільство: основні тенденції розвитку і фактори трансформації у філософському, соціальному та психологічному вимірі. — Чернігів, 2006. — С.70–80.
3. Соколова, Г. Б. Психологічні особливості захисної поведінки батьків, що виховують дітей із синдромом Дауна / Г. Б. Соколова // Наука і освіта : наук.-практ. журнал. – 2017. – № 3. – С. 23-28.
4. Служби раннього втручання в Україні: шлях до інтеграції / За наук. ред. Н.А. Бастун. – К.: ІКЦ „Леста”, 2005. – 184 с.
5. Чопик Л.І. Проблема прийняття батьками дитини з обмеженими можливостями / Психологічні засади розвитку, психодіагностики та корекції особистості в системі неперервної освіти / За науковою редакцією Матохнюк Л.О. // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 30-31 жовтня 2020 року – Вінниця: КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти», 2020.

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЯВУ ПОВЕДІНКОВИХ РОЗЛАДІВ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

УДК 159.9.07

Римарь Наталія Миколаївна,
*студентка спеціальності 053 «Психологія»
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

Анотація. У статті визначено суть та прояви поведінкових розладів у підлітковому віці. Емпірично розкриті особливості прояву поведінкових